

Saavutettava selkokieli

Kehitysvammaiset henkilöt selkokielen käyttäjär ryhmänä

Idastiina Valtasalmi
Tutkimussuunnitelma
Tampereen yliopisto
Viestintätieteiden tiedekunta
Kielten tohtoriohjelma
Suomen kielen ala

Idastiina Valtasalmi
Tampereen yliopisto
Viestintätieteiden tiedekunta
Kielten tohtorihjelma
Suomen kieli

Tutkimuksen tiivistelmä

Saavutettava selkokieli – kehitysvammaiset henkilöt selkokielen käyttäjäryhmänä

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten kehitysvammaisille henkilöille suunnattuja selkotekstejä voidaan toteuttaa siten, että ne ovat saavutettavia mahdollisimman laajalle lukijajoukolle. Tavoitteen saavuttamiseksi tutkin kehitysvammaisten lukijoiden kielellisiä resursseja ja heille suunnatun selkokielen ominaisuuksia. Lisäksi kuulen kehitysvammaisten lukijoiden omia näkemyksiä selkokielestä.

Tutkimus on ajankohtainen, koska lainsäädännössä ja asenteissa tapahtuneet muutokset ovat lisänneet kehitysvammaisten henkilöiden osallisuutta yhteiskunnassa. Osallisuuden, tasavertaisuuden ja itsemääräämisen toteutumiseksi tarvitaan yhä enemmän saavutettavassa muodossa olevaa tietoa. Tämä lisää selkokielellä kirjoitettujen tekstien tarvetta. Selkokielen tutkiminen ja tutkittuun tietoon perustuva käyttäjäryhmäkohtainen kehittäminen lisäävät tiedon saavutettavuutta. Selkokieltä ja kehitysvammaisten lukijoiden kielellisiä resursseja ei ole tutkittu juuri lainkaan.

Tutkimukseni tuottaa täysin uutta tietoa kehitysvammaisista henkilöistä selkokielen käyttäjäryhmänä. Tulosten pohjalta selkotekstejä ja -julkaisuja voidaan tehdä paremmin tälle lukijaryhmälle sopiviksi.

Tutkimuksesta vastaavan henkilön arviointi tutkimuksen eettisyydestä

Tutkimukseni kohdistuu kehitysvammaisten henkilöiden kielellisiin resursseihin ja heidän näkemyksiinsä selkokielestä. Pyrin tavoittamaan väitöskirjani kolmeen osatutkimukseen kehitysvammaisia aikuisia, jotka lukevat selkotekstejä ja toimivat elämässään mahdollisimman itsenäisesti. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista, ja tutkittavilta ja tarvittaessa heidän laillisilta edustajiltaan pyydetään tietoon perustuva suostumus tutkimukseen. Vaikka laillinen edustaja antaisi suostumuksensa tutkimukseen, tutkittava päättää viime kädessä itse, haluaako hän osallistua vai ei. Käytän selkokieltä sekä suullisessa että kirjallisessa tutkittavien informoinnissa. Tutkittaville annettava suostumuslomake on jo kirjoitettu selkokielellä ja osatutkimusten informointiedotteet mukautetaan selkokielelle ennen tutkittavien rekrytoinnin ja aineistonkeruun alkamista. Ylläpidän informointiedotteista myös yleiskielisiä versioita, joita voin käyttää tarvittaessa.

Esteettömyys ja tutkittavien mahdolliset erityistarpeet otetaan huomioon testitilanteiden järjestelyissä. Noudatan selkoviestinnän periaatteita vuorovaikutustilanteissa tutkittavien kanssa. Aineistonkeruuseen liittyvissä vuorovaikutustilanteissa tutkittavia kohdellaan arvostavasti ja heidän itsemääräämisoikeuttaan kunnioittaen. Kielellisiä resursseja testaavissa osatutkimuksissa ei arvoteta tutkittavien kielellisiä kykyjä, vaan tutkimuksessa pyritään saamaan neutraalia ja käyttökelpoista tietoa kehitysvammaisista henkilöistä selkokielen käyttäjäryhmänä. Haastattelutilanteessa tutkittavia kohdellaan asiantuntijoina, joilla on henkilökohtaiseen kokemukseen perustuvaa tietoa selkokielestä. Tutkimuksessa ei käsitellä tutkittavien henkilökohtaiseen elämään liittyviä aiheita eikä myöskään arkaluontoisia aiheita. Tutkimukseen ei sisälly haittoja.

Koska väitöskirjani on vasta aivan alussa, suunnitelmieni yksityiskohdat tarkentuvat kunkin osatutkimuksen tullessa ajankohtaiseksi. Joka tapauksessa suunnittelen ja toteutan tutkimusasetelmat ja aineistonhallinnan siten, että ne ovat tutkimukseni kohderyhmälle sopivia ja vakiintuneiden tieteellisten käytäntöjen mukaisia. Tutkittaville annetaan mahdollisuuksia esittää kysymyksiä tutkimuksesta ja heille kerrotaan, että he voivat halutessaan lopettaa tutkimukseen osallistumisen milloin tahansa. Kerron tutkittaville, mitä tietoja heistä kerätään, ja mihin tietoja käytetään. Tutkimuksen aikana kerättäviä tietoja käsitellään huolellisesti ja luottamuksellisesti. Osatutkimusten tulokset julkaistaan siten, että yksittäistä henkilöä ei voida tunnistaa.

Tutkimuksen tulokset julkaistaan siten, ettei yksittäistä koehenkilöä voi tunnistaa.

Osallistumisen vapaaehtoisuus

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Koehenkilö voi keskeyttää tutkimukseen osallistumisen milloin tahansa syytä ilmoittamatta. Osallistumisen keskeyttämisestä ei koidu hänelle seuraamuksia. Tutkimukseen osallistumisesta ei makseta palkkiota.

Osallistumisen hyödyt ja haitat

Koehenkilölle ei koidu välitöntä hyötyä tutkimukseen osallistumisesta. Koetilanteeseen ei liity riskejä.

Tutkijan yhteystiedot

Idastiina Valtasalmi

Puhelinnumero: 050 545 6744

Sähköposti: Valtasalmi.Idastiina.M@student.uta.fi

**TAMPEREEN YLIOPISTO
TAMPEREEN ALUEEN IHMISTIETEIDEN
EETTINEN TOIMIKUNTA**

Lausunto 26/2018 lausuntopyynnöstä 17/2018: ”Saavutettava selkokieli – kehitysvammaiset henkilöt selkokielen käyttäjäryhmänä (väitöskirjatutkija Idastina Valtasalmi, suomen kieli, viestintätieteiden tiedekunta)

Toimikunnan lausunto: Toimikunta katsoo, ettei se voi antaa lausuntoa vielä tässä vaiheessa, sillä tutkimussuunnitelmasta ei käy vielä selville tarkasti tutkimuksen toteuttaminen. Lausuntopyyntö kannattaa pyytää myöhemmin, kuitenkin ehdottomasti ennen tutkimuksen alkamista.

Tampere 23.4.2018

Puheenjohtaja

Merk.
Kirsti Uusi-Rasi

Sihteeri

Heikki Eilo